

Zorya S. P.

Candidate of Economic Sciences

Poltava State Agrarian Academy, Ukraine

СТАН ГРОШОВОЇ МАСИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Зоря С. П.

к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія, Україна

STATE MONEY SUPPLY AS THE BASIS FORMING OF MONETARY POLICY

The article examines the importance of monetary policy in the context of economic growth. Analyzed the main indicators characterizing the state of the money supply in Ukraine. Find out the main reasons for changing the components of the monetary aggregates. Priority directions of formation and implementation of monetary policy, to improve its efficiency.

Keywords: *monetary policy, money supply, cash, savings, economic growth.*

У статті досліджено важливість грошово-кредитної політики в контексті забезпечення економічного зростання. Проаналізовано основні показники що характеризують стан грошової маси в Україні. З'ясовано основні причини зміни складових грошових агрегатів. Визначено пріоритетні напрями формування та реалізації монетарної політики, підвищення її ефективності.

Ключові слова: *грошово-кредитна політика, грошова маса, грошові агрегати, готівка, заощадження, економічне зростання.*

Забезпечення зміцнення грошової одиниці є пріоритетом діяльності Національного банку України та відповідно головною метою грошово-кредитної політики. Важливим завданням на шляху досягнення стратегічних цілей стабілізації економіки країни в цілому, є забезпечення цінової стабільності. Актуальність даного питання загострює економічна й фінансова криза в Україні, що набула загрозливого характеру, свідченням якої є

посилення інфляційних очікувань, зниження інвестиційної привабливості та підвищений емоційний фон.

Дослідженню грошово-кредитної політики, основних засад її формування та реалізації присвячена низка праць як зарубіжних так і вітчизняних вчених, зокрема Дж. М. Кейнса, М. Фрідмена, Л. Харріса, П. Самуельсона, В. Гейця, М. Єрмошенка, А. Ставицького та інших. В свою чергу, питання сутності грошової маси, її складу та структури висвітлюються у наукових публікаціях М. Савлука, А. Гальчинського, В. Стельмаха, А. Мороза, М. Пуховкіної, В. Лагутіної та інших. Проте, постійна зміна в динаміці обсягу, складу і структури грошової маси, потребує постійного моніторингу та аналізу, результати якого є основою для вироблення практичних рекомендацій в контексті вирішення проблем монетарного змісту та формування ефективної грошово-кредитної політики України, що й підтверджує актуальність та доцільність проведення даного дослідження.

Ефективність грошово-кредитної політики, в першу чергу знаходить своє відображення у забезпеченні конкурентоспроможності економіки країни, що базується на можливості виконання грошима та кредитом всіх функцій, високим рівнем зайнятості, зростанням реального обсягу виробництва та забезпечення економічної безпеки.

В Україні на законодавчому рівні формуються основні засади грошово-кредитної політики на кожний рік, де визначаються стратегічні принципи монетарної політики, основні завдання монетарної політики, макроекономічні умови та ризики, що впливають на монетарну політику. Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 р. в першу чергу орієнтовані реалізацію монетарної політики в умовах валютної та банківської кризи.

Ключовою особливістю формування монетарної політики на 2015 р., яка повинна визначати тактику грошово-кредитної політики, полягає в тому, що економіка увійшла в стан стагфляційної макроекономічної динаміки, тобто постійне зниження виробництва валової внутрішньої продукції відбувається паралельно із значним зростанням цін. Це потребує, з одного боку, заходів

щодо зниження інфляції, з іншого – підтримки економічного зростання. Для подолання кризи і забезпечення цінової стабільності Національному банку необхідно проводити стратегічно і тактично виважену монетарну політику (що є підґрунтям стійкої курсової динаміки і зниження інфляції) з поступовим переходом до інфляційного таргетування [1].

На нашу думку, формування ефективної та дієвої грошово-кредитної політики, підвищує актуальність дослідження стану та структури грошової маси в Україні.

Під грошовою масою слід розуміти всю сукупність грошей, у всіх їх формах, що перебувають у розпорядженні суб'єктів грошового обороту в певний момент часу [2, с. 66]. Таким чином, грошова маса має кількісний вираз, структуру, яка в залежності від цілей аналізу може відбуватися за різними ознаками й критеріями (ліквідністю, формою грошей, територіальним розміщенням, тощо) та динамікою руху.

З практичної точки зору, найбільш важливе значення має структуризація грошової маси за грошовими агрегатами, яких у відповідності до методологічних правил НБУ є чотири (M_0 , M_1 , M_2 , M_3). В основі агрегування лежить ознака ліквідності, тобто здатності активів до швидкого перетворення у засіб платежу. Структура грошових агрегатів дає можливість здійснити оцінку кількісних змін грошового обігу, визначити відповідність грошової системи завданням, що лежать в основі її організації та мають значний вплив на економічний розвиток держави в контексті забезпечення стабільності та зміцнення національної грошової одиниці.

Аналіз динаміки грошової маси за 2010-2014 рр., свідчить про зростання всіх без винятку грошових агрегатів. Слід зазначити, що за досліджуваний період грошова маса збільшилася на 358,8 млрд. грн. В свою чергу, лише за 2014 р. її обсяг зріс на 85,1 млрд. грн (або на 8,9 %). Монетарна база за 2014 р. збільшилася на 14,4 % і склала 351,4 млрд. грн.

Зростання грошової маси відбулося значною мірою за рахунок збільшення коштів в іноземній валюті, що насамперед пов'язано з їх курсовою переоцінкою.

При дослідженні стану грошової маси, важливе значення приділяється структурі грошових агрегатів, що в певній мірі може характеризувати ефективність грошової системи. Так, грошові агрегати M_0 та M_1 характеризують частину грошової маси, що не виконує функцію нагромадження і відповідно не може бути важелями розвитку національної економіки. З даної точки зору, негативною є тенденція за 2010-2014 рр. (рис. 1) до зростання в структурі грошової маси зазначених агрегатів.

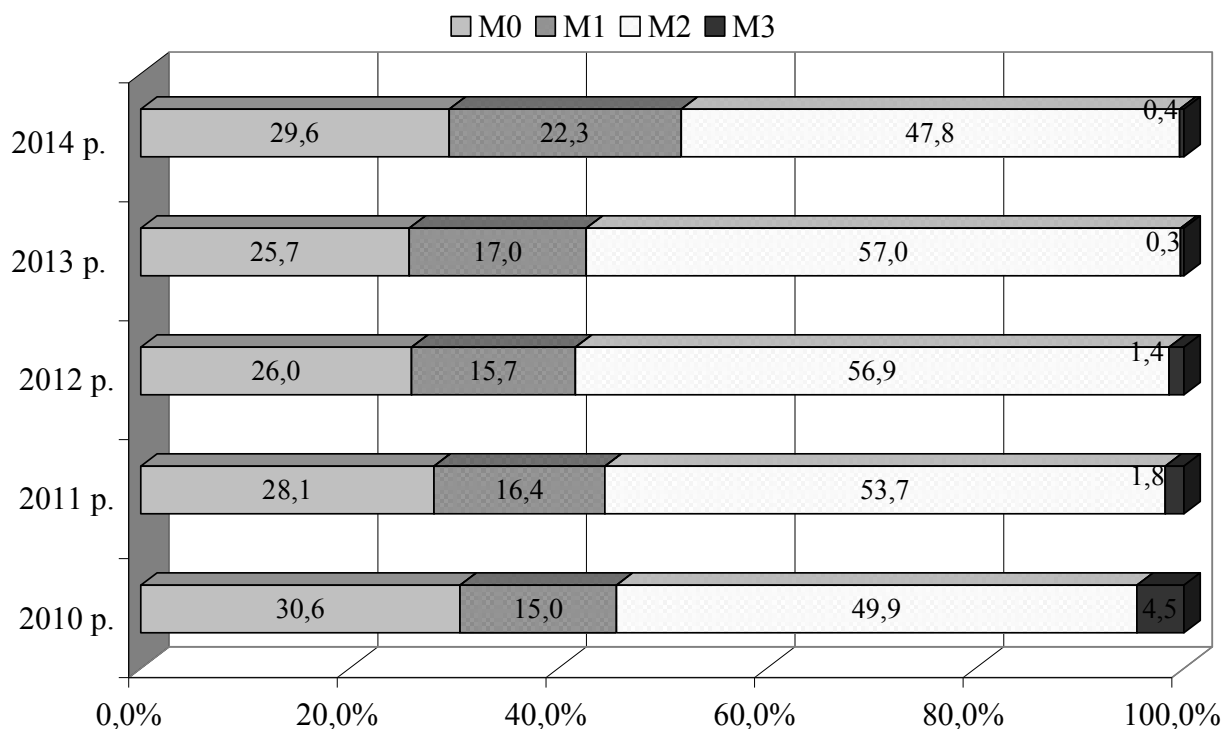

Рис. 1. Структура грошової маси в Україні за 2010-2014 рр., %

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Підвищений емоційний фон в країні у 2014 р. спричинив значний вплив депозитів із банківської системи. Поведінка вкладників супроводжувалася збільшенням попиту на готівку, адже вплив депозитних коштів лише прискорював збільшення готівки в обігу.

Так, обсяг готівки поза банками (M_0), в 2014 р. в порівнянні із 2013 р. збільшився на 20,7 % до 282,9 млрд. грн. В результаті питома вага готівки в грошовій масі за 2014 р. збільшилася із 25,7 % до 29,6%, що свідчить про зменшення заощаджень населення у банківських установах, зниження активності використання безготівкових форм розрахунків (зазначимо, що в країнах з розвинутою економікою даний показник не перевищує 5-8 %).

За таких обставин з метою створення належних умов для підтримки фінансової стабільності в державі Національний банк України вимушений підтримувати ліквідність банківської системи на рівні, достатньому для виконання нею своїх зобов'язань.

Відповідно до даних монетарного огляду НБУ, не дивлячись на зростання абсолютної величини грошового агрегату M_2 , в структурі грошової маси спостерігається зменшення питомої ваги даного агрегату із 57,0 % у 2013 р. до 47,8 % у 2014 р., що підтверджує зменшення заощаджень та довіри економічних суб'єктів до банківських та парабанківських установ.

Так, лише за перші дев'ять місяців 2014 р. загальний обсяг депозитів у національній валюті за зменшився на 7,5 % (до 390,6 млрд. грн), в іноземній валюті на 21,6 % (до 24,1 млрд. дол. США (в еквіваленті)). Зменшення депозитів відбулося виключно через вплив вкладів населення. В результаті загальний обсяг депозитів населення в національній валюті за цей період зменшився на 17,9 %, в іноземній валюті – на 33,9 % (у доларовому еквіваленті) [3].

Найбільш оптимальною (за останні п'ять років), з позиції співвідношення грошових агрегатів, була структура грошової маси у 2013 р., де спостерігається мінімальне значення рівня грошового агрегату M_0 – 25,7 %, та найбільше значення грошового агрегату M_2 – 57,0 %. Саме така структура могла стати основою подальшого економічного зростання, формування сприятливого інвестиційного клімату. В даному аспекті, 2014 р. став переломним періодом, коли фінансова криза, що набула масштабного характеру, стала гострим викликом щодо зміни пріоритетних напрямів формування грошово-кредитної

політики. В основі якої, на нашу думку, повинно лежати забезпечення повноцінної роботи ключових елементів грошово-кредитного ринку, а саме: ефективне застосування валютних інтервенцій, підвищення довіри учасників ринкових відносин до банківської системи, впровадження інструментів страхування валютних ризиків, активізація використання інструментів рефінансування, відновлення довіри суспільства до національної валюти, зниження рівня інфляційних очікувань.

Таким чином, проведений аналіз складу та структури грошової маси в Україні свідчить про негативні тенденції. Першочерговими завданнями на шляху до стабілізації економічної ситуації є дії уряду та НБУ направлені на формування та реалізацію грошово-кредитної політики, де вдало буде поєднано зовнішні та внутрішні чинники, що сприятимуть зниженню інфляції, макроекономічній стабілізації, які в свою чергу вплинуть на відновлення інвестиційного процесу, формування платоспроможного попиту, розвитку ринкової кон'юнктури, активізацію заощаджень населення.

Література:

1. Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 р. Рішення Ради НБУ від 11.09.2014 р. № 28 [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=10465306>
2. Савлук М. І. Гроші та кредит : підруч. / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.] ; За заг. ред. М. І. Савлука. 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 598 с.
3. Офіційний сайт Національного банку України – Монетарний огляд [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>